

ਭਾਗ-4

Lekh 81 Sangat Part 4

ਇਸ ਲੇਖ ਦੀ ਲੜੀ ਦੇ ਪਿਛਲਿਆਂ ਤਿੰਨਾਂ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ 'ਸੰਗਤਿ' ਦੀ ਬਾਬਤ ਸਰਸਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ।

ਅਗਲਿਆਂ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਡੂੰਘਿਆਂ-ਗੂਝਿਆਂ ਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਉਣ ਦਾ ਉਦਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।

ਪਿਛਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਸੰਗਤਿ' ਹੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ :—

ਚੰਗਾ	—	ਮਾੜਾ
ਸੁਖਦਾਈ	—	ਦੁਖਦਾਈ
ਅਰੋਗ	—	ਰੋਗੀ
ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ	—	ਮੁਰਝਾਇਆ
ਸਾਂਤ	—	ਅਸਾਂਤ
ਨੇਕ	—	ਬਦ
ਮੁਕਤ	—	ਬੰਧਨ
ਸੁਰਗ	—	ਨਰਕ
ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ	—	ਢਹਿੰਦੀਆਂ ਕਲਾਂ
ਨਿਰਮਲ	—	ਮਲੀਣ
ਕਾਮਯਾਬ	—	ਨਿਸਫਲ
ਯਾਦ	—	ਭੁਲ
ਰਸਦਾਇਕ	—	ਫੋਕਾ
ਦੈਵੀ	—	ਮਾਇਕੀ

ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਅਤਿਅੰਤ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਸਾਧਨ ਯਾ 'ਜ਼ਰੀਆ' ਹੈ ।

ਜੋ ਜੇਸੀ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲੇ ਸੋ ਤੇਸੇ ਫਲੁ ਖਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ— 1369)

ਕਾਹੂ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਹੋਇ

ਕਾਹੂ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਜਮਪੁਰਿ ਜਾਤ ਹੈ । (ਵਾ. ਭਾ. ਗੁ. 549)

In the previous three parts of this series a cursory or superficial discussion has put forward about 'sangat' (company).

In the following parts an attempt is being made to unfold the deeper-hidden meanings and secrets in the light of Gurbani.

It has been explained in the previous part of this article that the 'sangat' indeed is extremely important way or means through which life can be :-

good	or	bad
peaceful	or	painful
free of disease	or	disease ridden
fulfilling	or	wilting
calm	or	restless
virtuous	or	evil
free	or	burdened
heavenly	or	hellish
high spirited	or	low spirited
pure	or	polluted
successful	or	failure
(in a state of) remembrance	or	(in a state of) forgetfulness
enjoyable	or	insipid
spiritual	or	materialistic.

1 According to the company one keeps, so are the fruits one eats. 1369

2 Through the company of some, one attains salvation; through the company of some one goes to hell. KBG 549

ਪਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਮਾਨਸਿਕ ਜੀਵਨ-ਰੋੜ੍ਹ (routine) ਵਿਚ ਇਤਨੇ ਰੁੱਝ ਅਤੇ ਗੁਣਾਤਾਨ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਘੜੇ ਹੋਏ ਅਥਵਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋਏ ਮਾਨਸਿਕ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਤੱਕਣ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਪਰਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਭਾਸਦੀ।

ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਰੁਝਾਨ ਯਾ 'ਰੋੜ੍ਹ' ਨੀਵੇਂ ਪਾਸੇ ਵਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ—'ਜੀਵ' ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਨੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਮਲੀਣ ਰੁਚੀਆਂ ਦੀ 'ਸੰਗਤ' ਵਲ ਖਿਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਅਮਲੀ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਭੀ ਹੋ ਜਾਏ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਅਤਿਅੰਤ ਬੁਰੀ, ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਅਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਉਪਰਲੇ ਮਨ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਭੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਾਂਹ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਛੱਡ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਪਰ—ਜਦ ਭੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇ ਦੇ ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘਦਾ ਹੈ ਯਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸ਼ਰਾਬੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਧਸੀ-ਵਸੀ-ਰਸੀ ਹੋਈ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਰੁਚੀ ਫਿਰ ਜਾਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਆਪੂੰ ਘੜੀ ਹੋਈ ਰੁਚੀ ਅਥਵਾ ਸੁਭਾਉ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਓਪਰੇ ਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਨਿਸ਼ਫਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵ ਆਪੂੰ-ਘੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਆਦਤਾਂ, ਰੁਚੀਆਂ ਅਥਵਾ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਦਲਣ ਵਿਚ ਅਸਮਰਥ ਹੈ। ਜੀਵ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਸਕਾਰ—ਨੀਵੇਂ ਖਿਆਲਾਂ, ਕਰਮਾਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ 'ਸੰਗਤ' ਨਾਲ ਬਣੇ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋਏ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਯਾ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਉਚੀ-ਸੁਚੀ ਦਾਮਨਿਕ ਆਤਮਿਕ ਸੰਗਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਨੀਵੀਆਂ 'ਰੁਚੀਆਂ' ਅਥਵਾ ਨੀਵੀਂ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਗੁਣਾਤਾਨ ਹੋ ਕੇ ਸਾਡਾ ਮਨ ਹੋਰ ਭੀ ਮਲੀਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ 'ਰੁਚੀ'—ਦੇਵੀ ਰੁਚੀਆਂ ਯਾ 'ਉਚੀ ਸੰਗਤ' ਵਲ 'ਖਿਚ ਖਾਣ' ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਮਨ ਲਈ 'ਸੰਗਤ' ਦੀ ਬਾਬਤ 'ਨਿਰਨਾ ਸ਼ਕਤੀ' ਯਾ 'ਬਿਬੇਕ ਬੁਧੀ' ਭੀ ਮੱਧਮ ਯਾ 'ਧੁੰਧਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ 'ਜੀਵਨ' ਨੂੰ ਉਚਾ-ਸੁਚਾ ਦੇਵੀ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਪੜਚੋਲਣ, ਪਹਿਚਾਨਣ ਅਤੇ ਪਰਖਣ ਦੀ ਅਤੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਨਿਰਨਾ ਕਰ ਸਕੀਏ ਕਿ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਰੋੜ੍ਹ ਕਿਹੜੇ ਪਾਸੇ ਰੁੜ੍ਹ

But we are so absorbed and entangled in the materialistic routine of our own making that we do not see the need to look beyond and to verify the materialistic sphere which we ourselves have fashioned.

As the daily routine or 'flow' of our mind is towards the low side, it is natural that 'man' gets easily pulled towards the 'company' of base and impure tendencies.

As an example, even if an alcoholic comes to realise that alcohol is very bad, harmful and painful and with his superficial mind he even decides that he is going to give up alcohol; but when he passes by a place where alcohol is available or he meets another alcoholic, then the penetrated-permeated-diffused tendency to drink once again arises in his accumulated residual self and he takes to alcohol again. In this way he becomes the slave of his own self imposed tendency or habit and the superficial decisions of his mind become fruitless.

It is clear from this that man is incapable of changing his self imposed habits, tendencies, inclinations or his accumulated residual actions by himself. Man's current accumulated actions— are made and have become ingrained from the 'company' of base thoughts, actions and the environment. For this reason to change the ingrained *sanskaar* (accumulated reactions of actions) or personality, the lofty, pure dynamic spiritual company is mandatory.

Getting entangled in these low, base tendencies or negative company our mind becomes even more defiled or impure. In this way our mind's tendency becomes incapable of being 'pulled or attracted' by divine inclinations or 'lofty company'. In this condition or state the 'discriminating faculty' or the discerning intellect' of our mind becomes dull or 'hazy' about the (value of the) 'sangat'.

In other words to make our 'life' lofty, pure and divine it is essential for us to investigate, recognise and verify our current condition or state: so as to enable us to discern for ourselves the direction our current routine of our life is taking us.

L81.2

ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ 'ਨਿਰਨੇ' ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਰੋੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਰੁੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹਉਮੇ ਦੀ ਰੰਗਤ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਉਣਤਾਈਆਂ ਅਤੇ ਅਉਗੁਣਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਭਲੇ-ਭਲੇ, ਸਿਆਣੇ ਅਤੇ ਅਫਲਾਤੂਨ ਬਣੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ।

ਬਲਕਿ, ਮਾਇਕੀ ਰੰਗਤ ਦੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਕਾਰਣ ਅਸੀਂ ਹੋਰਨਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ ਉਣਤਾਈਆਂ ਅਤੇ ਅਉਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਦੇ, ਵੇਖਦੇ ਅਤੇ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਨਿੰਦਿਆ ਚੁਗਲੀ ਕਰਕੇ ਸੁਆਦ ਮਾਣਦੇ ਹਾਂ।

ਪਰ ਇਸਦੇ ਐਨ ਉਲਟ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਉਣਤਾਈਆਂ ਅਤੇ ਅਉਗੁਣਾਂ ਭਰੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਇਕੀ ਮਲੀਨ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪੜਚੋਲਣ, ਪਹਿਚਾਨਣ ਅਤੇ ਪਰਖਣ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਉਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਤੇ ਤਾੜਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ :—

ਇਸ ਮਨ ਕਉ ਕੋਈ ਖੋਜਹੁ ਭਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ—330)

ਬੰਦੇ ਖੋਜੁ ਦਿਲ ਹਰ ਰੋਜ ਨਾ ਫਿਰੁ ਪਰੇਸਾਨੀ ਮਾਹਿ ॥ (ਪੰਨਾ—717)

ਮਨ ਕੀ ਪੜ੍ਹੀ ਵਾਚਣੀ ਸੁਖੀ ਹੂ ਸੁਖ ਸਾਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ—1093)

ਪੰਡਿਤ ਇਸੁ ਮਨ ਕਾ ਕਰਹੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥

ਅਵਰੁ ਕਿ ਬਹੁਤਾ ਪੜ੍ਹਹਿ ਉਠਾਵਹਿ ਭਾਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ—1261)

ਆਪਿ ਨ ਦੇਹਿ ਚੁਰੁ ਭਰਿ ਪਾਨੀ ॥

ਤਿਹ ਨਿੰਦਹਿ ਜਿਹ ਗੰਗਾ ਆਨੀ ॥ (ਪੰਨਾ—332)

ਆਪਣਾ ਆਪੁ ਨ ਪਛਾਣੈ ਮੂੜਾ ਅਵਰਾ ਆਖਿ ਦੁਖਾਏ ॥ (ਪੰਨਾ—549)

ਆਪਸ ਕਉ ਬਹੁ ਭਲਾ ਕਰਿ ਜਾਣਹਿ ਮਨਮੁਖਿ ਮਤਿ ਨ ਕਾਈ ॥

ਸਾਧੂ ਜਨ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਵਿਆਪੇ ਜਾਸਨਿ ਜਨਮੁ ਗਵਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ—601)

ਜਉ ਦੇਖੇ ਛਿਦ੍ਰੁ ਤਉ ਨਿੰਦਕੁ ਉਮਾਰੈ ਭਲੇ ਦੇਖਿ ਦੁਖ ਭਰੀਐ ॥

ਆਠ ਪਹਰ ਚਿਤਵੈ ਨਹੀ ਪਹੁਚੈ

ਬੁਰਾ ਚਿਤਵਤ ਚਿਤਵਤ ਮਰੀਐ ॥ (ਪੰਨਾ—823)

ਨਿੰਦਕ ਦੁਸਟ ਵਡਿਆਈ ਵੇਖਿ ਨ ਸਕਨਿ

ਓਨਾ ਪਰਾਇਆ ਭਲਾ ਨ ਸੁਖਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ—850)

ਆਪਸ ਕਉ ਦੀਰਘੁ ਕਰਿ ਜਾਨੈ ਅਉਰਨ ਕਉ ਲਗ ਮਾਤ ॥

ਮਨਸਾ ਬਾਚਾ ਕਰਮਨਾ ਮੈ ਦੇਖੇ ਦੋਜਕ ਜਾਤ ॥ (ਪੰਨਾ—1105)

Without this 'discernment' our life cannot change, and it will continue to flow in the way of its previous routines.

In the hue or colour of egotism we are unaware of our weaknesses, shortcomings, and faults and we continue to move around as if we are virtuous, wise and smart.

On the other hand, due to the inclinations of the materialistic hue or colour, we pick, see and exaggerate the shortcomings and faults of others and take pleasure in slandering and backbiting.

Directly opposed to this, Gurbani motivates and warns us as follows to investigate, recognise and verify our own shortcomings and fault filled current materialistic impure life:-

- 1 Only some will search this mind. 330
- 2 O man, search your own heart daily, and do not wander around in confusion. 717
- 3 To read the horoscope of the mind, is the most sublime joyful peace. 1093
- 4 O Pandit, O religious scholar, reflect on (the condition of) your mind. 1261
- 5 They do not offer even a handful of water, while they slander the one who brought forth the Ganges. 332
- 6 The fool does not understand his own self; he annoys others with the way he talks. 549
- 7 The self-willed manmukhs see themselves as being very virtuous; they have absolutely no understanding at all. They indulge in slander of the humble spiritual people; they waste their lives away, and then they have to depart. 601
- 8 When the slanderer sees a fault in someone else, he is pleased. Seeing goodness, he is depressed. Twenty-four hours a day, he plots, but nothing works. The evil man dies, constantly thinking up evil plans. 823
- 9 The slanderers and evil-doers cannot see this glorious greatness; they do not appreciate the goodness of others. 850
- 10 You believe that you yourself are great, and that others are small. Those who are false in thought, word and deed, I have seen them going to hell. 1105

ਫਰੀਦਾ ਜੋ ਤੂ ਅਕਲਿ ਲਤੀਵੁ ਕਾਲੇ ਲਿਖੁ ਨ ਲੇਖ ॥
ਆਪਨਤੇ ਗਿਰੀਵਾਨ ਮਹਿ ਸਿਰੁ ਨੀਵਾਂ ਕਰਿ ਦੇਖ ॥ (ਪੰਨਾ—1378)

ਇਹਨਾਂ ਆਤਮਿਕ ਤਾੜਨਾਵਾਂ ਵਲ ਅਸੀਂ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਜਾਂ ਓਪਰੇ ਜਿਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਸੁਣ ਕੇ ਉਪਰਦੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਸਾਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗਿਲਾਨਤਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਗਿਲਾਨੀ ਵਾਲੇ ਨੀਵੇਂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਅਤੇ ਮਸਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਿਰਫ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਆਫਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ।

ਜਾੜੀ 'ਸ਼ਖਸੀਅਤ' ਦੇ ਹਰ ਪਖ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦੀ 'ਰੰਗਤ' ਅਵੱਸ਼ ਹੀ ਉਘੜ ਕੇ ਸਾਡੇ ਮਾਨਸਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਕਰਮ, ਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਖਿਆਲ, ਨਿਸਚੇ, ਕਰਤਬ ਹੀ 'ਜੀਵਨ' ਦੀ ਰੰਗਤ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੀ 'ਸ਼ਖਸੀਅਤ' ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਚੰਗੇ-ਮਾੜੇ ਜਾਂ ਸਚੇ-ਝੂਠੇ ਹੋਣ ਦੀ ਪਰਖ ਜਾਂ 'ਕਸਵੱਟੀ' ਸ ਡੇ ਖਿਆਲ, ਨਿਸਚੇ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਰਮ-ਕ੍ਰਿਆ ਹੀ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਸਾਡੇ ਖਿਆਲ ਚੰਗੇ, ਉਤਮ ਦੇਵੀ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਾਡਾ 'ਜੀਵਨ' ਉਚੇਰਾ, ਚੰਗੇਰਾ, ਸੁਹਣੇਰਾ ਅਤੇ ਦੇਵੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਵਾਲੇ ਖਿਆਲਾਂ ਨਾਲ ਅਸੁਰੀ ਅਉਗਣ ਉਪਜਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਲਬ-ਲੋਭ, ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ, ਚਿੰਤਾ-ਫਿਕਰ ਵਿਚ ਹਉਮੈ ਵੇੜਿਆ ਗਿਲਾਨੀ ਵਾਲਾ 'ਜੀਵਨ' ਭੋਗਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਪਲਚਿ ਪਲਚਿ ਸਗਲੀ ਮੁਈ ਝੂਠੇ ਧੰਧੇ ਮੋਹੁ ॥ (ਪੰਨਾ—13)

ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ 'ਬਦਲਣ' ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ ਚੰਗੇ-ਮਾੜੇ ਦੀ ਪਹਿਚਾਨ ਜਾਂ 'ਨਿਰਨਾ ਸ਼ਕਤੀ' ਜਾਂ 'ਬਿਬੇਕ ਬੁਧੀ' ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਬੁਧੀ ਇਤਨੀ ਮਲੀਨ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਚੰਗਿਆਈ ਅਤੇ ਬੁਰਿਆਈ ਦਾ 'ਨਿਰਨਾ' ਕਰਨ ਤੋਂ ਭੀ ਅਸਮਰਥ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ। ਆਪਣੀਆਂ ਗਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਮਲੀਨ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ।

ਇਸ 'ਨਿਰਨਾ' ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਗਲਤ ਮਲੀਣ

1 Fareed, if you have a keen understanding, then do not write black marks against anyone else.
Look underneath your own collar instead. 1378

We pay no heed to these spiritual warning or we just read-hear them with a superficial mind. This is the reason why we have no idea of our current life's entanglement, and we remain satisfied and intoxicated in base grievance-filled previous life. Not only do we feel satisfied but we also move around with pride as well.

In every facet of our personality the 'hue or colour' of our 'sanskaar' (the accumulated reactions of actions) comes to the forefront and manifest themselves in our mental, religious and spiritual activity. In other words our thoughts, tendencies, actions are indeed the manifestation of the hue or colour of 'life' and are the touchstone of our personality.

In other words the test or touchstone of our company being good-bad or true-false are our thoughts, inclinations and the activity of daily life.

If our thoughts are good, lofty and virtuous then our 'life' can become lofty, good, beautiful and virtuous.

Thoughts with bad and base tendencies give rise to hellish undesirable traits and steeped in greed, enmity-confrontation, anxiety-fear, we live and suffer an ego-ridden grievance-filled 'life'.

2 Entangled and enmeshed in the love of false occupations, the whole world is perishing. 13

To 'change' our life, the first thing that is needed is to have within our innate self the 'discriminatory power' or 'discerning intellect', the ability to recognise the good and bad. But the sad thing is that our intellect has become so impure that we are incapable of 'distinguishing' between the good and bad. To satisfy our own selfish ends we have legitimised impure actions.

Without this 'discriminatory power' we will continue to

‘ਸੰਗਤ’ ਅਥਵਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ‘ਸੋਚ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ’ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਦੇ ਰਹਾਂਗੇ ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ‘ਸੰਗਤ’ ਲਫਜ਼ ਦੇ ਅੰਤੀਵ ਭਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਨਿਰਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠਲੇ ਬਿਉਰੇ ਵਿਚ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ :—

ਸਚੀ-ਸਚੀ, ਦਾਮਨਿਕ, ‘ਜਿਉਂਦੀ-ਜਾਗਦੀ’ ਸਤਸੰਗ ਅਥਵਾ ‘ਸਾਧ ਸੰਗਤ’ ਪ੍ਰਚਲਤ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਅਖੰਤੀ ‘ਰਵੈਤੀ ਸੰਗਤ’

ਅੰਤ੍ਰ-ਮੁਖੀ ਖੇਲ ਹੈ
ਆਤਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ
ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਹੈ
‘ਤ੍ਰੈ-ਤੋਰੀ’ ਹੈ
ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ
‘ਸੁਕਰ’ ਹੈ
‘ਪਿਆਰ’ ਹੈ
ਰਵਾ ਦਾਰੀ ਹੈ
ਮਿਲਵਰਤਣ ਹੈ
ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਹੈ
ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੈ
ਆਪਾ ਵਾਰਨਾ ਹੈ
‘ਹਥੋਂ’ ਦੇ ਕੇ ਭਲਾ ਮਨਾਈ’ ਹੈ
ਸੇਵਾ-ਭਾਵਨੀ ਹੈ
ਸਤਸੰਗ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੈ
ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਨ
‘ਸੁਖ ਰੈਣ ਵਿਹਾਣੀ’ ਹੈ
‘ਪ੍ਰਿਮ ਖੇਲ’ ਹੈ
‘ਪ੍ਰੇਮ ਸਵੈਪਨਾ’ ਹਨ
ਰਸ ਰੂਪ ਹੈ
‘ਪ੍ਰੀਤ-ਡੋਰੀ’ ਹੈ
‘ਪ੍ਰੇਮ ਖਿਚ’ ਹੈ
‘ਕੁਕਮ ਰਜ਼ਾਈ ਚਲਣਾ’ ਹੈ

ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਕਰਮ-ਕ੍ਰਿਆ ਹੈ
ਓਪਰਾ ਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ
ਮਾਇਕੀ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖੇ ਹਨ
‘ਸੋ-ਸੋਰੀ’ ਹੈ
ਖੱਚਤ ਹੈ
‘ਸ਼ਿਕਾਇਤ’ ਹੈ
‘ਘਿਰਣਾ’ ਹੈ
ਈਰਖਾ-ਦਵੈਤ ਹੈ
ਵੇਰ-ਵਿਰੋਧ ਹੈ
ਧੜੇ ਬਾਜ਼ੀ ਹੈ
ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਹੈ
ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਹੈ
ਲੋਂ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ ਹੈ
ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ
ਕੁਸੰਗਤ ਦੀ ਰੁਚੀ ਹੈ
ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹਨ
ਦੁਖ ਕਲੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਲਪਦੇ ਹਨ
‘ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਦਾ ਅਖਾੜਾ’ ਹੈ
ਮਾਇਕੀ ਕੁਲਝਣਾ ਹਨ
ਚੁਖੀ, ਸੁਕੀ, ਫੋਕੀ ਹੈ
ਮਾਇਕੀ ਖਿਚ ਹੈ
ਖਿਚੋ ਤਾਣ ਹੈ
ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਹਨ

operate from the ‘thinking process’ of our previous wrong impure ‘company’ or environment and face the consequences.

In the light of Gurbani an effort is being made to explain analytically the innate meaning of the word ‘company’ in the table below:-

	True-lofty dynamic, alive-aware company or the company of the holy	Current externally-orientated so called ‘traditional company’
1	is the play of the innate Self within	is the external play of action and reaction
2	is the ambrosial-orientated play	is the externally orientated activity
3	is spiritual faith	is superficial faith
4	is spiritual knowledge	is materialistic doubt-fallacy
5	is you – yours’	is me-mine
6	is detached	is entangled
7	is thanksgiving	is complaint
8	is love	is hatred
9	is all encompassing	is jealousy-duality
10	is cooperation	is enmity-confrontation
11	is getting together	is partisan politics
12	is peace	is restlessness
13	is self sacrifice	is selfishness
14	is feeling the goodness in giving	is happy in receiving
15	is service orientated	is wanting to be served
16	is love of the positive company	is inclined into negative company
17	is connected to Naam and Bani	is entangled in materialism
18	is the passing of the night in peace	is to simmer in pain and misery
19	is a play of love	is the arena of attachment and materialism
20	is the love of the innate Self within	is the suffering in materialism
21	is relish filled	is insipid, dry and hollow
22	is the love cord	is the materialistic pull
23	is the pull of love	is the pull of tension
23	is abiding by the will	is abiding by one’s own will

ਕੱਥੀ ਭਾਣਾ ਹੈ

ਨਿਮਰਤਾ ਹੈ

ਨਿਰਮਲਤਾ ਹੈ

ਉਤਮ ਹੈ

ਆਤਮਿਕ ਖੁਸ਼ਬੋ ਹੈ

ਸਚ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ

ਆਸਤਿਕ ਹਨ

ਗੁਰਮੁਖ ਹਨ

ਆਪਣੀਆਂ ਉਕਤੀਆਂ-

ਜੁਗਤੀਆਂ ਹਨ

ਅਹੰਕਾਰ ਹੈ

ਮੇਲ ਹੈ

ਮਲੀਣ ਹੈ

ਮਾਇਕੀ ਸਤਿਹਾਂਦ ਹੈ

ਬੂਠ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ

ਨਾਸਤਿਕ ਹਨ

ਮਨਮੁਖ ਹਨ

ਇਸ ਬਿਉਰੇ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਿਲਾਨੀ ਵਾਲੇ ਮਾਇਕੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਚੇ-ਸੁਚੇ ਦੇਵੀ ਜੀਵਨ ਵਲ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ 'ਸੰਗਤ' ਦੀ ਪਰਖ ਇਉਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ :-

ਹਰਿ ਕੇ ਦਾਸ ਸਿਉ ਸਾਕਤ ਨਹੀ ਸੰਗੁ ॥

ਓਹੁ ਬਿਖਈ ਓਸੁ ਰਾਮ ਕੇ ਰੰਗੁ ॥

(ਪੰਨਾ—198)

ਉਤਮ ਸੰਗਤਿ ਉਤਮ ਹੋਵੈ ॥ ਗੁਣ ਕਉ ਧਾਵੈ ਅਵਗਣ ਧੋਵੈ ॥ (ਪੰਨਾ—414)

ਹਰਿ ਰੰਗੀ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਆ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਕੇਰਾ ॥

ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਮਨਿ ਤਨਿ ਮੀਠਾ ਲਾਗਾ ਮੁਖਿ ਮਸਤਕਿ ਭਾਗੁ ਚੰਗੇਰਾ ॥

ਲੋਭ ਵਿਕਾਰ ਜਿਨਾ ਮਨ ਲਾਗਾ ਹਰਿ ਵਿਸਰਿਆ ਪੁਰਖੁ ਚੰਗੇਰਾ ॥

ਓਇ ਮਨਮੁਖ ਮੂੜ ਅਗਿਆਨੀ ਕਹੀਅਹਿ

ਤਿਨ ਮਸਤਕਿ ਭਾਗੁ ਮੰਦੇਰਾ ॥ (ਪੰਨਾ—711)

ਦੂਜੇ ਭਾਇ ਦੁਸਟਾ ਕਾ ਵਾਸਾ ॥ ਭਉਦੇ ਫਿਰਹਿ ਬਹੁ ਮੋਹ ਪਿਆਸਾ ॥

ਕੁਸੰਗਤਿ ਬਹਹਿ ਸਦਾ ਦੁਖੁ ਪਾਵਹਿ

ਦੁਖੇ ਦੁਖੁ ਕਮਾਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ—1068)

ਮਨਮੁਖ ਸੇਤੀ ਸੰਗੁ ਕਰੇ ਮੁਹਿ ਕਾਲਖ ਦਾਗੁ ਲਗਾਇ ॥

ਮੁਹ ਕਾਲੇ ਤਿਨੁ ਲੋਭੀਆ ਜਾਸਨਿ ਜਨਮ ਗਵਾਇ ॥

ਸਤ ਸੰਗਤਿ ਹਰਿ ਮੇਲਿ ਪ੍ਰਭ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥

ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੀ ਮਲੁ ਉਤਰੈ ਜਨ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਇ ॥(ਪੰਨਾ—1417)

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਫਲੁ ਪਿਰਮ ਰਸੁ ਮਨਮੁਖ ਬਦਤਾਹੀ ਬਦਰਾਹਾ ॥

ਮਨਮੁਖ ਟੋਟਾ ਗੁਰਮੁਖ ਲਾਹਾ ॥

(ਵਾ. ਭਾ. ਗੁ. 17/4)

24	is the will of God	its our own maxims and schemes
25	is humility	is pride
26	is purity	is impurity
27	is lofty	is defiled
28	is spiritual fragrance	is materialistic stench
29	is the prevalence of truth	is the dominance of falshood
30	is a divine	is an apostate
31	is guru-orientated	is mind-orientated

From this table we should we should be able to know about our grievance filled materialistic life and (at the same time) receive encouragement and guidance about the lofty-pure spiritual life.

This is how one can test the 'sangat (company)' in Gurbani.

- The Lord's servant does not associate with the faithless cynic. One is in the clutches of vice, while the other is in love with the Lord. 198*
- In the uplifting society, one is uplifted. He chases after virtue and washes off his sins. 414*
- Through the Lord's Love, I have found the Naam, the Name of my Lord God, the Lord of the Universe, the Lord my God. The Lord seems so very sweet to my heart, mind and body; upon my face, upon my forehead, my good destiny is inscribed. ||2|| Those whose minds are attached to greed and corruption forget the Lord, the good Lord God. Those self-willed manmukhs are called foolish and ignorant; misfortune and bad destiny are written on their foreheads. 711*
- The evil people live in the love of duality. They wander around, totally attached and thirsty. They sit in evil gatherings, and suffer in pain forever; they earn pain, nothing but pain. 1068*
- Whoever associates with the self-willed manmukhs, will have his face blackened and dirtied. Black are the faces of those greedy people; they lose their lives, and leave in disgrace. O Lord, let me join the Sat Sangat, the True Congregation; may the Name of the Lord God abide in my mind. The filth and pollution of birth and death is washed away, O servant Nanak, singing the Glorious Praises of the Lord. 1417*
- Manmukh, the mind orientated, suffers loss; Gurmukh, the Guru-orientated earns profit. VBG 17/4*

ਉਪਰਲੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਇਹਨਾਂ ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਅਥਵਾ 'ਸੰਸਕਾਰਾਂ' ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਕਠਿਨ ਹੈ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਖੋਲ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :—

1. ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੌਜੂਦਾ ਜੀਵਨ-ਰੋੜ੍ਹ ਵਿਚ ਇਤਨੇ ਗਲਤਾਨ ਅਥਵਾ ਖੱਚਰ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਮਾਇਕੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਤੱਕਣ ਯਾ ਸੋਚਣ ਦਾ ਖਿਆਲ ਭੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਜਦ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਚੇ-ਸੁਚੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਸੋਝੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਬਦਲਣ, ਢਾਲਣ ਅਤੇ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਠਦਾ।
2. ਜੇ ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਉਚੇ-ਸੁਚੇ ਦੇਵੀ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਸੋਝੀ ਆ ਭੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਉਤੇ ਨਿਸਚਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਲੋੜ ਹੀ ਭਾਸਦੀ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਲੋੜ ਤੋਂ ਉਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਮਨ ਵਿਚ ਚਾਉ, ਰੁਚੀ, ਜਿਗਿਆਸਾ ਅਤੇ ਰੀਝ ਭੀ ਨਹੀਂ ਉਪਜਦੀ।
3. ਕਈ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ 'ਦੇਵੀ ਜੀਵਨ' ਦਾ ਗਿਆਨ ਭੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਲੀਣ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋਈ ਸੰਸਕਾਰੀ ਜੀਵਨ ਰੋੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਰੁੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਣਦੇ ਬੁਝਦੇ ਹੋਏ ਭੀ ਬੇਵਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕਿਰਤ ਕੀ ਬਾਂਧੀ ਸਭ ਫਿਰੇ ਦੇਖਹੁ ਬੀਚਾਰੀ ॥

ਏਸਨੋ ਕਿਆ ਆਖੀਐ ਕਿਆ ਕਰੇ ਵੀਚਾਰੀ ॥ (ਪੰਨਾ—334)

ਕਬੀਰ ਮਨੁ ਜਾਨੈ ਸਭ ਬਾਤ ਜਾਨਤ ਹੀ ਅਉਗਨੁ ਕਰੈ ॥

ਕਾਹੇ ਕੀ ਕੁਸਲਾਤ ਹਾਥਿ ਦੀਪੁ ਕੂਏ ਪਰੈ ॥ (ਪੰਨਾ—1376)

ਕਿਰਤੁ ਓਨਾ ਕਾ ਮਿਟਸਿ ਨਾਹਿ ॥ (ਪੰਨਾ—1183)

4. ਜੇ ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਉਚੇ-ਸੁਚੇ ਦੇਵੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਬਾਬਤ ਗਿਆਨ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਮਾਇਕੀ ਨਿਵਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ 'ਕਠਿਨ' ਦੇਵੀ ਮਾਰਗ ਦੀ ਉਚਿਆਈ ਲਈ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲਣ ਦਾ ਸਾਹਸ ਯਾ ਉਮਾਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।
5. ਕੁਝ ਜਿਗਿਆਸੂ ਉਚਾ-ਸੁਚਾ ਦੇਵੀ ਜੀਵਨ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਉਦਮ ਤੇ ਘਾਲਣਾ ਭੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪੁਰਾਣੇ ਸੰਸਕਾਰ ਇਤਨੇ ਡੂੰਘੇ ਉਤਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਜਦ ਵੀ ਪੁਰਾਣੀ ਨੀਵੀਂ ਸੰਗਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ 'ਸ਼ਰਾਬ ਦ

It is clear from the above discussions that is difficult for man to change these base tendencies or 'samskaars (accumulated reactions to actions) all by himself. This point is further elaborated below:-

1. We are so entangled and engrossed in this current life routine that we do not even have the thought of seeing or thinking outside this materialistic life sphere. Since we have no idea whatsoever of some other lofty-pure existence, then based on that (state or condition) the question of transforming, moulding and creating ones life (anew) does not arise at all.
2. If someone does get an understanding about lofty-pure-divine existence, it lacks conviction and the need for it does not arise. Without need, joy, inclination, desire and yearning does not develop.
3. many people have the knowledge about 'divine life', but they keep flowing along in their previous impure ingrained life's routine *samskaar* (accumulated reaction to actions committed) and despite knowing they remain helpless.

1 Bound by the actions she has committed, she wanders around - see this and understand.

What can we say to her? What can the poor soul-bride do? 334

2 Kabear, the mortal knows everything, and knowing, he still makes mistakes.

What good is a lamp in one's hand, if he falls into the well? 1376

3 The record of their past actions cannot be erased. 1183

4 If a person acquires knowledge about the lofty-pure divine existence (and) then to abandon the base (easy flowing) materialistic path in order to labour along the heights of the 'difficult' divine path, the courage and longing (to do this) does not arise.

5 Some seekers do put in effort and labour to create a lofty-pure life, but the previous *samskaar* (accumulated reaction to actions) are so deeply rooted, that when they come in contact with the previous base or low company, then like an

ਅਮਲੀ' ਵਾਂਗੂੰ, ਪੁਰਾਣੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋਏ ਅਥਵਾ ਕਮਾਏ ਹੋਏ ਸੰਸਕਾਰ ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਉਸੇ ਜੀਵਨ ਰੋੜ੍ਹ ਵਲ ਮੱਲੋ-ਮੱਲੀ ਰੋੜ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਉਦਮ-ਜਤਨ ਨਿਸ਼ਫਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

6. ਕੁਝ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਨਿਸਚਾ ਭੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਬੰਧਨ ਦੀ ਵਜਾਹ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ 'ਸਤ ਸੰਗਤ' ਅਥਵਾ 'ਸਾਧ ਸੰਗਤ' ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਅਤੀ ਕਠਿਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਜਦ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਜਗਿਆਸੂ 'ਸਤ ਸੰਗ' ਜਾ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਇਛਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਘਰ ਵਿਚ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਗਤ ਲਈ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ, ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਕਰ ਕੇ, ਖੋਚਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਕਤ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਗਿਆਸੂ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਬਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਆਤਮਿਕ ਪਾਪ ਹੈ ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਉਚੇ ਸੁਚੇ ਦੈਵੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਬਿਖਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਉਚਿਆਈ ਦੀ ਕਠਿਨਤਾ ਨੂੰ ਇਉਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ :—

ਵਾਟ ਹਮਾਰੀ ਖਰੀ ਉਡੀਣੀ ॥ ਖੰਨਿਅਹੁ ਤਿਖੀ ਬਹੁਤੁ ਪਿਈਣੀ ॥

ਉਸੁ ਉਪਰਿ ਹੈ ਮਾਰਗੁ ਮੇਰਾ ॥

ਸੇਖ ਫਰੀਦਾ ਪੰਥੁ ਸਮੁ ਰਿ ਸਵੇਰਾ ॥ (ਪੰਨਾ—794)

ਜੋਗੈ ਕਾ ਮਾਰਗੁ ਬਿਖਮੁ ਹੈ ਜੋਗੀ ਜਿਸ ਨੋ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਸੋ ਪਾਏ ।

ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਏਕੈ ਵੇਖੈ ਵਿਚਹੁ ਭਰਮ ਚੁਕਾਏ ॥ (ਪੰਨਾ—909)

ਚਾਲਾ ਨਿਰਾਲੀ ਭਗਤਾਹ ਕੇਰੀ ਬਿਖਮ ਮਾਰਗਿ ਚਲਣਾ ॥

ਲਬੁ ਲੋਭੁ ਅਹੰਕਾਰੁ ਤਜਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬਹੁਤੁ ਨਾਹੀ ਬੋਲਣਾ ॥

ਖੰਨਿਅਹੁ ਤਿਖੀ ਵਾਲਹੁ ਨਿਕੀ ਏਤ ਮਾਰਗ ਜਾਣਾ ॥ (ਪੰਨਾ—918)

ਭਭੇ ਭਉਜਲੁ ਮਾਰਗੁ ਵਿਖੜਾ ਆਸ ਨਿਰਾਸਾ ਤਰੀਐ ॥ (ਪੰਨਾ—935)

ਰਾਹੁ ਬਰਾ ਭੀਹਾਵਲਾ ਸਰ ਡੂਗਰ ਅਸਗਾਹ ॥ (ਪੰਨਾ—936)

ਮਾਰਗੁ ਪੰਥੁ ਨ ਜਾਣਓ ਵਿਖੜਾ

ਕਿਉ ਪਾਈਐ ਪਿਰੁ ਪਾਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ—1111)

ਮਾਰਗੁ ਬਿਖਮੁ ਡਰਾਵਣਾ ਕਿਉ ਤਰੀਐ ਤਾਰੀ ॥ (ਪੰਨਾ—1248)

ਕਬੀਰ ਜਿਹ ਮਾਰਗਿ ਪੰਡਿਤ ਗਏ ਪਾਛੇ ਪਰੀ ਬਹੀਰ ॥

ਇਕ ਅਵਘਟ ਘਾਟੀ ਰਾਮ ਕੀ ਤਿਹ ਚੜਿ ਰਹਿਓ ਕਬੀਰ ॥ (ਪੰਨਾ—1373)

alcoholic, the previous ingrained or cultivated 'sanksaar (accumulated reaction to actions) once again inevitably force us into the same life routine thereby causing our effort-attempts to bear no fruits.

6 Some seekers are aware of the merit or importance of sadh sangat, the company of the holy, but because of family commitments and responsibilities, it becomes extremely difficult for them to come to the 'satsaangat' (true company) or the 'sadhangaat' (the company of the holy). When ever such a person makes known his intention to go to a 'satsangat' or 'sadhangat', then the family responds by saying when simran and the reading of bani (sacred text) can be done at home, then what is need for leave the work at home, incur expenses, go out of the way and waste time. In this way the enthusiasm of the seeker gets buried and doing this is a sin.

The difficulty of loftiness of this soring pure divine existence's arduous path is mentioned in Gurbani thus:-

1 The path upon which I must walk is very depressing.
It is sharper than a two-edged sword, and very narrow.
That is where my path lies.
O Shaykh Fareed, think of that path early on. 794

2 The Path of Yoga is very difficult, Yogi; he alone finds it, whom God blesses with His Grace.
Inside and outside, he sees the One Lord; he eliminates doubt from within himself. 909

3 The devotees' lifestyle is unique and distinct; they follow the most difficult path.
They renounce greed, avarice, egotism and desire; they do not talk too much.
The path they take is sharper than a two-edged sword, and finer than a hair. 918

4 Bhabha: The way of the terrifying world-ocean is treacherous. Remain free of hope, in the midst of hope, and you shall cross over. 935

5 The path is difficult and treacherous; the pools and mountains are impassable. 936

6 I do not know the treacherous path, the way to You. How can I find You and cross over, O my Husband Lord? 1111

7 The path is treacherous and terrifying; how can they cross over to the other side? 1248

8 Kabeer, the crowds follow the path which the Pandits, the religious scholars, have taken.
There is a difficult and treacherous cliff on that path to the Lord; Kabeer is climbing that cliff.

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ ॥
 ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੋਰੀ ਆਉ ॥
 ਇਤ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ ॥
 ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ ॥ (ਪੰਨਾ—1412)
 ਗੁਰਮੁਖ ਮਾਰਗਿ ਚਲਣਾ ਖੰਡੇ ਧਾਰ ਕਾਰ ਨਿਬਹੰਦਾ ॥ (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. 24/21)
 ਇਸ ਕਠਿਨ ਅਤੇ ਬਿਖਮ ਦੇਵੀ ਮਾਰਗ ਉਤੇ ਚਲਣ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ
 'ਸਤ ਸੰਗਤ' ਅਥਵਾ 'ਸਾਧ ਸੰਗਤ' ਦੇ ਮੇਲ, ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੀ
 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ।

ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਬਿਖਮ ਮਾਰਗ ਉਤੇ 'ਕਾਫਲੇ' ਅਤੇ 'ਕਾਰਵਾਂ' ਦੁਵਾਰਾ
 ਸਫਰ ਕਰਨਾ ਨਿਸ਼ਕ, ਸੌਖਾ, ਸੁਖਦਾਈ ਅਤੇ ਲਾਭਵੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਤਦੇ ਕਠਿਨ
 ਦੇਵੀ ਮਾਰਗ ਉਤੇ ਚਲਣ ਲਈ ਭੀ 'ਸਤਸੰਗਤ' ਅਥਵਾ 'ਸਾਧ ਸੰਗਤ' ਰੂਪੀ
 ਕਾਫਲੇ ਦਾ ਆਸਰਾ, ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਭੀ ਅਤੀ ਲੋੜ ।

ਮਿਲਿ ਸਤਸੰਗਤਿ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਏ
 ਜਗੁ ਭਉਜਲੁ ਦੁਤਰੁ ਤਰੀਐ ਜੀਉ ॥ (ਪੰਨਾ—95)
 ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਪੰਥੁ ਡਰਾਉ ਬਹੁਤੁ ਭੈਰੀਆ ॥
 ਮੈਂ ਤਕੀ ਓਟ ਸੰਤਾਹ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰੀਆ ॥ (ਪੰਨਾ—240)
 ਕਰਿ ਸੇਵਹੁ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰੇ ਲਾਲ ਜੀਉ ਜਮ ਕਾ ਮਾਰਗੁ ਸਾਧੇ ਰਾਮ ॥
 ਮਾਰਗੁ ਬਿਖੜਾ ਸਾਧਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਸੰਭਾ ਪਾਈਐ ॥ (ਪੰਨਾ—542)
 ਚਰਨ ਭਏ ਸੰਤ ਬੋਹਿਥਾ ਤਰੇ ਸਾਗਰੁ ਜੇਤ ॥
 ਮਾਰਗ ਪਾਏ ਉਦਿਆਨ ਮਹਿ ਗੁਰਿ ਦਸੇ ਭੇਤ ॥ (ਪੰਨਾ—810)
 ਸਾਧਸੰਗੇ ਹਰਿ ਨਾਮ ਰੰਗੇ ਸੰਸਾਰੁ ਸਾਗਰੁ ਸਭੁ ਤਰੈ ॥ (ਪੰਨਾ—927)
 ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਭੀਰ ਜਉ ਪਾਈ
 ਤਉ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਸੰਗਿ ਮਿਰੀਆ ॥ (ਪੰਨਾ—1209)
 'ਸਾਧ ਸੰਗਤ' ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਮਾਇਆ ਦੇ 'ਭਉਜਲ ਬਿਖਮ ਅਸਗਾਹ' ਦੇ
 ਸਾਗਰ ਵਿਚੋਂ ਤਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ।
 ਖੰਜਤ ਖੰਜਤ ਸੁਨੀ ਇਹ ਸੋਇ ॥
 ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਬਿਨੁ ਤਰਿਓ ਨ ਕੋਇ ॥ (ਪੰਨਾ—373)
 ਡੋਲਿ ਡੋਲਿ ਮਹਾ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ਬਿਨਾ ਸਾਧੁ ਸੰਗ ॥ (ਪੰਨਾ—405)
 ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਣੁ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇਆ ॥ (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. 33/16)

- 1 *If you desire to play this game of love with Me, then step onto My Path with your head in hand. When you place your feet on this Path, Give Me your head, and do not pay any attention to public opinion. 1412*
- 2 *Moving on the way of gurmukhs is like treading on the edge of a double-edged sword. VBG 24/21*
 To tread or walk on this difficult and arduous path according to Gurbani, 'satsangat', the meeting, guidance and help of the true company or 'sadh sangat', the company of the holy, is very essential.
 As an example, travelling along an arduous route becomes free from worry, easy, peaceful and beneficial when done in a caravan and a convoy. For the same reason, to travel along an arduous divine route, it is very essential to get the help, the guidance and aid of the caravan of *sat sangat*, the true company or *sadh sangat*, the company of the holy.
- 3 *Joining the Sat Sangat, the True Congregation, and singing the Glorious Praises of the Lord, you shall cross over the treacherous and terrifying world-ocean. 95*
- 4 *Continually hearing of the terrifying path, I am so afraid. I have sought the Protection of the Saints; please, save me! 240*
- 5 *Let's serve the Perfect True Guru, O my dear beloveds, and clear away the Path of Death. Having cleared the treacherous path, as Gurmukhs, we shall obtain honor in the Court of the Lord. 542*
- 6 *The feet of the Saints are the boat, to cross over the world-ocean. In the wilderness, the Guru places them on the Path, and reveals the secrets of the Lord's Mystery. 810*
- 7 *Those who are imbued with the Lord's Name, in the Saadh Sangat, cross over the terrifying world-ocean. 927*
- 8 *When I joined the Saadh Sangat, the Company of the Holy, O Nanak, I met my Lord. 1209*
 It is impossible to swim in dangerous, treacherous, unfathomable world-ocean of materialism without the *sadh sangat*, the company of the holy.
- 9 *By searching and seeking, I have heard this news, that without the Saadh Sangat, the Company of the Holy, no one swims across. 373*
- 10 *He wavers and falters, and suffers such great pain, without the Saadh Sangat, the Company of the Holy. 405*
- 11 *Without the sadh sangat, the company of the holy one will be deluded in doubt. VBG*

ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ 'ਸਤ ਸੰਗਤ', 'ਸਾਧ ਸੰਗਤ' ਅਥਵਾ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਦੇ 'ਮੇਲ' ਦੀ ਅਤਿਅੰਤ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਉਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ :—

ਰੋਣਿ ਸੁਹਾਵੜੀ ਦਿਨਸੁ ਸੁਹੇਲਾ ॥
ਜਪਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਸੰਤਸੰਗਿ ਮੇਲਾ ॥ (ਪੰਨਾ— 107)

ਸੰ ਬਾਨੁ ਸੁਹਾਇਆ ਜੋ ਹਰਿ ਮਨਿ ਭਾਇਆ ॥
ਸਤਸੰਗਤਿ ਬਹਿ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ—115)

ਹਮ ਅਪਰਾਧੀ ਰਾਖੇ ਗੁਰ ਸੰਗਤੀ
ਉਪਦੇਸੁ ਦੀਓ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਛਡਾਵੇ ॥ (ਪੰਨਾ—167)

ਸੰਤ ਸਭਾ ਕਉ ਸਦਾ ਜੈਕਾਰੁ ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਜਨ ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰੁ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਮੇਰੀ ਸੁਣੀ ਅਰਦਾਸਿ ॥

ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਮੇ ਕਉ ਨਾਮ ਨਿਵਾਸਿ ॥ (ਪੰਨਾ—183)

ਸੰਤਸੰਗਿ ਹਰਿ ਮਨਿ ਵਸੈ ॥
ਦੁਖੁ ਦਰਦੁ ਅਨੇਰਾ ਭ੍ਰਮੁ ਨਸੈ ॥ (ਪੰਨਾ—211)

ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਮੁਖ ਉਜਲ ਹੋਤ ॥ ਸਾਧਸੰਗਿ ਮਲੁ ਸਗਲੀ ਖੋਤ ॥.....
ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਪਾਏ ਨਾਮ ਰਤਨੁ ॥ ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਏਕ ਉਪਰਿ ਜਤਨੁ ॥
ਸਾਧ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਬਰਨੈ ਕਉਨੁ ਪ੍ਰਾਨੀ ॥

ਨਾਨਕ ਸਾਧ ਕੀ ਸੋਭਾ ਪ੍ਰਭ ਮਾਹਿ ਸਮਾਤੀ ॥੧॥
ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਨਾਹੀ ਹਉ ਤਾਪੁ ॥ ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਤਜੈ ਸਭੁ ਆਪੁ ॥

ਆਪੇ ਜਾਨੈ ਸਾਧ ਬਡਾਈ ॥ ਨਾਨਕ ਸਾਧ ਪ੍ਰਭੁ ਬਨਿ ਆਈ ॥3॥ (ਪੰਨਾ—271)

ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਹਰਿ ਉਸਤਤਿ ਹੈ ਸੰਗਿ ਸਾਧੁ ਮਿਲੇ ਪਿਆਰਿਆ ॥
ਓਇ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਾਣੀ ਧੰਨਿ ਜਨ ਹਰਿ ਉਪਦੇਸ ਕਰਹਿ ਪਰਉਪਕਾਰਿਆ ॥
ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਵਹਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਸੁਣਾਵਹਿ

ਹਰਿ ਨਾਮੇ ਜਗੁ ਨਿਸਤਾਰਿਆ ॥ (ਪੰਨਾ—311)

ਜੋ ਹਰਿ ਰਾਤੇ ਸੇ ਜਨ ਪਰਵਾਣੁ ॥
ਤਿਨ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਪਰਮ ਨਿਧਾਨੁ ॥ (ਪੰਨਾ—353)

ਨੀਕੀ ਸਾਧ ਸੰਗਾਨੀ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਪਹਰ ਮੂਰਤ ਪਲ ਗਾਵਤ ਗਾਵਤ ਗੋਵਿੰਦ ਗੋਵਿੰਦ ਵਖਾਨੀ ॥ (ਪੰਨਾ—404)

ਨਾਨਕ ਭੇਟੇ ਸਾਧ ਜਬ ਹਰਿ ਪਾਇਆ ਮਨ ਮਾਹਿ ॥ (ਪੰਨਾ—455)

This is the reason why in Gurbani the interaction with sat sangat, true company, sadh sangat, the company of the holy or blessed guru-orientated evolved beloveds are profusely lauded or praised. (Example of) this praise in Gurbani is mentioned thus:-

- 1 Beautiful is the night, and beautiful is the day,
When one joins the Society of the Saints and chants the Ambrosial Naam. 107
- 2 Beautiful is that place, which is pleasing to the Lord's Mind.
There, sitting in the Sat Sangat, the True Congregation, the Glorious Praises of the Lord are sung. 115
- 3 I am a sinner, saved only by the Company of the Guru. He has bestowed the Teachings of the Lord's Name, which saves me. 167
- 4 I salute and applaud the Society of the Saints.
The Name of the Lord, Har, Har, is the Support of the breath of life of His servant.
Says Nanak, the Lord has heard my prayer;
by the Grace of the Saints, I dwell in the Naam, the Name of the Lord.183
- 5 In the Society of the Saints, the Lord dwells in the mind,
and pain, suffering, darkness and doubt depart. 211
- 6 In the Company of the Holy, one's face becomes radiant.
In the Company of the Holy, all filth is removed.....
In the Company of the Holy, one obtains the jewel of the Naam.
In the Company of the Holy, one's efforts are directed toward the One Lord.
What mortal can speak of the Glorious Praises of the Holy?
O Nanak, the glory of the Holy people merges into God.
In the Company of the Holy, the fever of ego departs.
In the Company of the Holy, one renounces all selfishness.
He Himself knows the greatness of the Holy.
O Nanak, the Holy are at one with God. 271
- 7 In the Sat Sangat, the True Congregation, the Lord's Praises are sung. In the Saadh Sangat, the Company of the Holy, the Beloved Lord is met.
Blessed is that mortal being, who shares the Teachings for the good of others.
He implants the Name of the Lord, and he preaches the Name of the Lord; through the Name of the Lord, the world is saved. 311
- 8 Those who are imbued with the Lord are accepted and respected.
In their company, the supreme wealth is obtained. 353
- 9 The Saadh Sangat, the Company of the Holy, is exalted and sublime.
Every day, hour and moment, I continually sing and speak of Govind, Govind, the Lord of the Universe. 404
- 10 O Nanak, when I met the Holy Saint, I found the Lord within my mind. 455

ਪਾਰਸੁ ਭੇਟਿ ਕੰਚਨੁ ਧਾਤੁ ਹੋਈ
 ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ॥ (ਪੰਨਾ— 505)

ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਨਾਨਕ ਜਸੁ ਗਾਇਓ
 ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਅਤਿ ਪਿਆਰੀ ॥ (ਪੰਨਾ— 508)

ਸੁੰਦਰੁ ਸੁਖੜੁ ਸੂਰ ਸੋ ਬੇਤਾ ਜੋ ਸਾਧੂ ਸੰਗੁ ਪਾਵੈ ॥
 ਨਾਮੁ ਉਚਾਰ ਕਰੇ ਹਰਿ ਰਸਨਾ ਬਹੁੜਿ ਨ ਜੋਨੀ ਧਾਵੈ ॥ (ਪੰਨਾ— 531)

ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਠਉ ਵਾਰਿਆ ਭਾਈ ਜਿਨ ਏਕੰਕਾਰ ਅਧਾਰ ॥ (ਪੰਨਾ— 608)

ਜੈ ਜੈ ਕਾਰੁ ਕਰੇ ਸਭ ਉਸਤਤਿ ਸੰਗਤਿ ਸਾਧ ਪਿਆਰੀ ॥ (ਪੰਨਾ— 615)
 ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੇ ਕਰਮਾ ॥
 ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ
 ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ ॥ (ਪੰਨਾ— 642)

ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ ਪ੍ਰਿਅ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਤਾ ਕੇ ਹਰਿ ਹਰਿ ਗਾਈਐ ॥
 ਨਾਨਕ ਈਹਾ ਸੁਖੁ ਆਗੈ ਮੁਖ ਉਜਲ ਸੰਗਿ ਸੰਤਨ ਕੇ ਪਾਈਐ ॥ (ਪੰਨਾ— 700)
 ਮਹਿਮਾ ਸਾਧੂ ਸੰਗ ਕੀ ਸਨਹੁ ਮੇਰੇ ਮੀਤਾ ॥
 ਮੇਲੁ ਖੋਈ ਕੋਟਿ ਅਘ ਹਰੇ ਨਿਰਮਲ ਭਏ ਚੀਤਾ ॥ (ਪੰਨਾ— 809)

ਜਾ ਦਿਨ ਭੇਟੇ ਸਾਧ ਮੋਹਿ ਉਆ ਦਿਨ ਬਲਿਹਾਰੀ ॥
 ਤਨੁ ਮਨੁ ਅਪਨੋ ਜੀਅਰਾ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਹਉ ਵਾਰੀ ॥ (ਪੰਨਾ— 810)

ਮੋ ਕਉ ਧਾਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਗਜੀਵਨ ਦਾਤੇ ਹਰਿ ਸੰਤ ਪਗੀ ਲੇ ਪਾਵੈ ॥
 ਹਉ ਕਾਟਉ ਕਾਟਿ ਬਾਢਿ ਸਿਰੁ ਰਾਖਉ
 ਜਿਤੁ ਨਾਨਕ ਸੰਤੁ ਚੜਿ ਆਵੈ ॥ (ਪੰਨਾ— 881)

ਹਰਿ ਜਨ ਵਡੇ ਵਡੇ ਵਡ ਉਚੇ ਜੋ ਸਤਗੁਰ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਈਐ ॥
 ਸਤਗੁਰ ਜੇਵਡੁ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ
 ਮਿਲਿ ਸਤਗੁਰ ਪੁਰਖ ਧਿਆਈਐ ॥ (ਪੰਨਾ— 881)

ਮਨ ਮਿਲੁ ਸੰਤਸੰਗਤਿ ਸੁਭਵੰਤੀ ॥
 ਸੁਨਿ ਅਕਥ ਕਥਾ ਸੁਖਵੰਤੀ ॥ (ਪੰਨਾ— 977)

ਸੰਗਤਿ ਕਾ ਗੁਣੁ ਬਹੁਤੁ ਅਧਿਕਾਈ ਪੜਿ ਸੂਆ ਗਨਕ ਉਧਾਰੇ ॥
 ਪਰਸ ਨਪਰਸ ਭਏ ਕੁਥਿਜਾ ਕਉ ਲੈ ਬੈਕੁੰਠਿ ਸਿਧਾਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ— 981)

ਗੁਰ ਕੇ ਸੇਵਕ ਸਤਿਗੁਰ ਪਿਆਰੇ ॥ ਓਇ ਬੈਸਹਿ ਤਖਤਿ ਸੁ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰੇ ॥

- 1 Touching the philosopher's stone, metal is transformed into gold. Such is the glorious greatness of the Society of the Saints. 505
- 2 In the Saadh Sangat, the Company of the Holy, O Nanak, sing His Praises; they are so very dear to God. 508
- 3 Beautiful, wise, brave and divine is one who obtains the Saadh Sangat, the Company of the Holy. He chants the Naam, the Name of the Lord, with his tongue, and does not have to wander in reincarnation again. 531
- 4 I am a sacrifice to the Saadh Sangat, the Company of the Holy, O Siblings of Destiny; they take the Support of the One and Only Lord. 608
- 5 Everyone applauds and congratulates me; the Saadh Sangat, the Company of the Holy, is dear to me. 615
- 6 Singing the Kirtan of the Lord's Praises in the Saadh Sangat, the Company of the Holy, is the highest of all actions. Says Nanak, he alone obtains it, who is pre-destined to receive it. 642
- 7 The Lord's Saints are the beloved lovers of God; sing of the Lord, Har, Har, with them. O Nanak, in the Society of the Saints, you shall obtain peace in this world, and in the next world, your face shall be radiant and bright. 700
- 8 This is the Glory of the Saadh Sangat, the Company of the Holy; listen, O my friends. Filth is washed away, millions of sins are dispelled, and the consciousness becomes immaculate and pure. 809
- 9 That day, when I meet with the Holy - I am a sacrifice to that day. Again and again, I sacrifice my body, mind and soul to them. 810
- 10 Take pity on me, O Lord of the World, O Great Giver; let me fall at the feet of the Saints. I would cut off my head, and cut it into pieces, O Nanak, and set it down for the Saints to walk upon. 881
- 11 The Lord's humble servants are great, very great, the greatest and most exalted; they lead us to meet the True Guru. No one else is as great as the True Guru; meeting the True Guru, I meditate on the Lord, the Primal Being. 881
- 12 O mind, join the Society of the Saints, and become noble and exalted. Listen to the Unspoken Speech of the peace-giving Lord. 977
- 13 The virtues of the Sangat, the Holy Congregation, are so very great. Even the prostitute was saved, by teaching the parrot to speak the Lord's Name. Krishna was pleased, and so he touched the hunch-back Kubija, and she was transported to the heavens. 981
- 14 The Guru's servants are the Beloveds of the True Guru. Contemplating the Shabad, they sit upon His throne. (cont. next page)

ਤਤੁ ਲਹਹਿ ਅੰਤਰਗਤਿ ਜਾਣਹਿ
ਸਤਸੰਗਤਿ ਸਾਚੁ ਵਡਾਈ ਹੇ ॥ (ਪੰਨਾ—1026)

ਸੰਤ ਮੰਡਲ ਮਹਿ ਹਰਿ ਮਨਿ ਵਸੈ ॥
ਸੰਤ ਮੰਡਲ ਮਹਿ ਦੁਰਤੁ ਸਭੁ ਨਸੈ ॥
ਸੰਤ ਮੰਡਲ ਮਹਿ ਨਿਰਮਲ ਰੀਤਿ ॥
ਸੰਤਸੰਗਿ ਹੋਇ ਏਕ ਪਰੀਤਿ ॥ (ਪੰਨਾ—1146)

ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਬਲਿ ਬਲਿ ਸਾਧ ਜਨਾ ਕਉ
ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਪਾਰਿ ਉਤਰਿਆ ॥ (ਪੰਨਾ—1294)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਉਪਰਲੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਵਿਚ 'ਸਤ ਸੰਗ' ਅਥਵਾ 'ਸਾਧ ਸੰਗਤ' ਕਰਨ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਣ ਦਸੇ ਗਏ ਹਨ—ਉਹਨਾਂ ਅਨੂਸਾਰ ਸਤਸੰਗ ਅਥਵਾ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਾਡੇ ਸਮੁੱਚੇ (over-all) ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ, ਪਰਿਵਰਤਨ, ਕਰਾਂਤੀ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਪਖ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ—

ਉਚਰੀ
ਚਗੋਰੀ
ਸੁਹਣੇਰੀ
ਦੇਵੀ
ਆਤਮਿਕ

'ਝਲਕ' ਦਿਖਾਈ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

ਅਨ ਤੇ ਟੂਟੀਐ ਰਿਖ ਤੇ ਫੂਟੀਐ ॥
ਮਨ ਹਰਿ ਰਸ ਘੁਟੀਐ ਸੇਗਿ ਸਾਧੂ ਉਲਟੀਐ ॥ (ਪੰਨਾ—830)
ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੇ ਸੁ ਪਲਟਿਆ ਹਰਿ ਰਾਤੀ ਸਾਜਿ ਸੀਗਾਰਿ ॥ (ਪੰਨਾ—785)
ਅਪੁਸਟ ਬਾਤ ਤੇ ਭਈ ਸੀਧਰੀ ਦੂਤ ਦੁਸਟ ਸਜਨਈ ॥
ਅੰਧਕਾਰ ਮਹਿ ਰਤਨੁ ਪ੍ਰਗਾਸਿਓ ਮਲੀਨ ਬੁਧਿ ਹਛਨਈ ॥...
ਆਢ ਆਢ ਕਉ ਫਿਰਤ ਢੂੰਢਤੇ ਮਨ ਸਗਲ ਤਿਸਨ ਬੁਝਿ ਗਈ ॥
ਏਕੁ ਬੋਲੁ ਭੀ ਖਵਤੋ ਨਾਹੀ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਸੀਤਲਈ ॥ (ਪੰਨਾ—402)

ਇਸ ਤਰਾਂ ਉਚੀ-ਸੁਚੀ ਦੇਵੀ ਭਾਵਨਾ-'ਜੀਵਨ ਛੋਹ' ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ 'ਮੇਲ-ਜੋਲ' ਅਥਵਾ 'ਸੰਗ' ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਨੀਵੀਂ ਮਲੀਣ ਭਾਵਨਾ ਦੀ 'ਰੰਗਤ'

They realize the essence of reality, and know the state of their inner being. This is the true glorious greatness of those who join the Sat Sangat. 1026

- 1 In the Realm of the Saints, the Lord dwells in the mind.
In the Realm of the Saints, all sins run away.
In the Realm of the Saints, one's lifestyle is immaculate.
In the Society of the Saints, one comes to love the One Lord. 1146*
- 2 I am a sacrifice, a sacrifice, a sacrifice, a sacrifice to those Holy beings; joining the Sangat, the Congregation, I am carried across to the other side. 1294*

In the Gurbani lines above numerous benefits of participating in *sat sangat*, the true company, or *sadh sangat*, the company of the holy have been mentioned – according to them by participating in the *sat sangat* or *sadh sangat*, change, transformation, a revolution should come in our over-all life and in every facet of our daily life there should be a visible

lofty
good
beautiful
divine
spiritual

glimpse greater than before.

- 3 I have broken away from the others, and I have been released from the Messenger of Death.
O mind, drink in the subtle essence of the Lord; join the Saadh Sangat, the Company of the Holy, and turn away from the world. 830*
- 4 But she who becomes Gurmukh, turns away from corruption and adorns herself, attuned to the Love of the Lord. 785*
- 5 That which was upside-down has been set upright; the deadly enemies and adversaries have become friends.
In the darkness, the jewel shines forth, and the impure understanding has become pure.....
I used to wander in search of pennies, but now, all the desires of my mind are satisfied.
I could not bear even one criticism, but now, in the Saadh Sangat, the Company of the Holy, I am cooled and soothed. 402*

In this way because of the 'interaction' or 'communion', with the company of the lofty-pure divine faith-filled life's touch, the base or low, impure hue or colour of desire

L81.12

ਅਥਵਾ ਅਉਗਣ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਘਟਦੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਅਉਗਣਾਂ ਦੀ ਥਾਂ
ਦੇਵੀ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ।

ਦੂਜੇ ਲਛਣਾਂ ਵਿਚ ਸਤਸੰਗ ਅਥਵਾ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਾਡੇ
ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਹੇਠਲੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ—

- ਸਤ
- ਸੰਤੋਖ
- ਦਇਆ
- ਏਕਤਾ
- ਖਿਆ
- ਗਰੀਬੀ
- ਪਿਆਰ
- ਇਤਿਫ਼ਾਕ
- ਰਵਾਦਾਰੀ
- ਸੇਵਾ ਭਾਵ
- ਪਰਉਪਕਾਰ
- ਮਿਤਰਤਾ
- ਸ਼ਾਂਤੀ
- ਹਮਦਰਦੀ
- ਧੀਰਜ
- ਵਿਸ਼ਵਾਸ
- ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ
- ਨਿਮਰਤਾ
- ਭਾਣਾ
- ਗਿਆਨ
- ਆਸਤਿਕਤਾ
- ਈਮਾਨਦਾਰੀ
- ਮਿਲਵਰਤਣ
- ਕੁਰਬਾਨੀ
- ਆਪਾ ਵਾਰਨਾ

or shortcomings little by little will begin to decrease and in place of these
demerits the expression of divine virtues is bound to take place.

In other words while doing *satsangat* or *sadh sangat*, the virtues stated
below will most certainly come into our life –

- truth
- contentment
- mercy
- unity
- forgiveness
- humility
- love
- unity
- justness
- service orientated
- caring
- friendship
- calmness
- togetherness
- fortitude
- faith
- open hearted
- humbleness
- will (accept)
- knowledge (spiritual)
- godliness
- trustworthiness
- cooperation
- sacrifice
- surrender

ਪ੍ਰੀਤ
ਪ੍ਰੇਮ
ਰਸ
ਚਾਉ
ਆਦਿ

affection
adoration
delight
joy
etc.

ਜੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਾਡੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਪਖ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ
ਨਾ ਆਵੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜੀਵਨ ਰੋੜ੍ਹ ਦੇ ਵਹਾਉ ਵਿਚ—

If in every aspect of our daily life no change comes, and we continue to be
engrossed in the current of our previous flow of live in –

ਈਰਖਾ
ਦਵੇਤ
ਵੇਰ
ਵਿਰੋਧ
ਨਿੰਦਾ
ਚੁਗਲੀ
ਸਾੜਾ
ਕੁਲਝਟਾ
ਦੁਖ
ਕਲੋਸ਼
ਵਿਸ਼ੇ
ਵਿਕਾਰ
ਝੂਠ
ਡਰ
ਫ਼ਰੇਬ
ਚਿੰਤਾ
ਸ਼ੱਕ
ਬੇਈਮਾਨੀ
ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ੀ
ਹਉਮੋ
ਮੈਂ-ਮੇਰੀ

jealousy
duality
enmity
confrontation
slander
back-biting
envy
suffering
pain
misery
sins
evil-deeds
falsehood
fear
deceit
anxiety
suspicion
dishonesty
selfishness
egotism
me-mineness

ਦੂਜਾ ਭਾਉ

ਖਿਚੋਤਾਣ

ਲੜਾਈਆਂ

ਝਗੜੇ

ਤਅੱਸੁਬ

ਨਫ਼ਰਤ

ਬਦਲਾ

ਕਾਮ

ਕ੍ਰੋਧ

ਲੋਭ

ਮੌਹ

ਅਹੰਕਾਰ

second love

tension

fight

quarrels

hatred

revenge

lust

anger

greed

attachment

pride

ਆਦਿ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਵਜਾਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ :—

1. ਉਹ ਸੰਗਤ—‘ਸਤ’ ਯਾ ਆਤਮਿਕ ਭਾਵਾਂ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦਿਖਾਵੇ ਦੀ ‘ਅਖੌਤੀ ਸੰਗਤ’ ਹੀ ਹੈ ਯਾ ਐਵੇਂ ਹਉਮੈ ਦੀ ਢੀਠਤਾਈ ਵਿਚ ‘ਠਾਠਾ-ਬਾਗਾ’ ਹੀ ਹੈ।

2. ਅਸੀਂ ਉਚੀ-ਸੁਚੀ ਆਤਮਿਕ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ‘ਭਰੇ-ਪੀਤੇ’ ਹਉਮੈ ਦੀ ਪਾਣ ਚਾੜ ਕੇ ਭਲੇ-ਭਲੇ, ਗਿਆਨੀ, ਧਿਆਨੀ, ਅਫ਼ਲਾਤੂਨ ਬਣ ਕੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ‘ਲਾਹਾ’ ਲੈਣ ਯਾ ‘ਲੇਵਾ-ਦੇਵੀ’ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਥੇ ‘ਆਲੋਚਕ’ (sanitary inspector) ਬਣ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ—

ਟੱਕ ਟੁਕਾਈ ਕਰਦੇ

ਨੁਕਤਾ ਚੀਨੀ ਕਰਦੇ

ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਕਰਦੇ

ਛਿਦ੍ਰ ਫੌਲਦੇ

ਫ਼ਤਵੇ ਲਾਉਂਦੇ

ਹੱਥ ਆਪਣੀ ‘ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਪੱਠੇ’ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ‘ਲਾਹਾ’ ਲੈਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ‘ਤੋਟਾ’ ਖਟ ਕੇ

ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ।

L81.15

and the reason for this is:-

1 That company – is not one with ‘true’ or spiritual feelings. It is just a display of a ‘so called company’ or it is just an ‘made-up show’ of egoistic stubbornness.

2 We, in the company of lofty-pure, tempered or hardened with the anger of egotism, regarding ourselves as virtuous, knowledgeable, philosophers, go to the gathering and instead of getting spiritual ‘benefits’ or ‘attractiveness’, we become sanitary inspectors and upon one-another we

level criticism

find faults

stir arguments

exploit faults or weakness

institute religious decrees

and in so doing we ‘feed our own egotism’.

In this way instead of acquiring ‘benefits’, we amass or accrue ‘loss’.

L81.15

ਨਾਵਣ ਚਲੇ ਤੀਰਥੀ ਮਨਿ ਖੋਟੇ ਤਨਿ ਚੋਰ ॥
 ਇਕ ਭਉ ਲਥੀ ਨਾਤਿਆ ਦੁਇ ਭਾ ਚੜੀਅਸੁ ਹੋਰ ॥ (ਪੰਨਾ—789)
 ਜਿਹਵਾ ਰੰਗਿ ਨਹੀ ਹਰਿ ਰਾਤੀ ਜਬ ਬੋਲੈ ਤਬ ਫੀਕੇ ॥
 ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਵਿਆਪਸਿ

ਪਸੂ ਭਏ ਕਦੇ ਹੋਹਿ ਨ ਨੀਕੇ ॥ (ਪੰਨਾ—1126)

ਖੋਇਓ ਮੂਲੁ ਲਾਭੁ ਕਹ ਪਾਵਸਿ ਦੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ ਵਿਹੂਣੇ ॥ (ਪੰਨਾ—1126)
 ਸੰਤਸੰਗਿ ਕਰਹਿ ਜੋ ਬਾਦੁ ॥ ਤਿਨ ਨਿੰਦਕ ਨਾਹੀ ਕਿਛੁ ਸਾਦੁ ॥ (ਪੰਨਾ—1145)
 ਕਾਬੂਰੀ ਕੋ ਗਾਹਕੁ ਆਇਓ ਲਾਇਓ ਕਾਲਰ ਬਿਰਖ ਜਿਵਹਾ ॥
 ਆਇਓ ਲਾਭੁ ਲਾਭਨ ਕੈ ਤਾਈ

ਮੋਹਨਿ ਠਾਗਉਰੀ ਸਿਉ ਉਲਝਿ ਪਹਾ ॥ (ਪੰਨਾ—1203)

ਕੇਈ ਲਾਹਾ ਲੈ ਚਲੇ ਇਕਿ ਚਲੇ ਮੂਲੁ ਗਵਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ—1238)

3. ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਮਾਇਕੀ ਰੰਗਤ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ 'ਸੰਗਤ' ਵਿਚ ਭੀ ਕਿਸੇ ਨ ਕਿਸੇ ਮਾਇਕੀ 'ਗਰਜ਼' ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਸਾਡੀ ਮਾਇਕੀ ਗਰਜ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਓਪਰਾ ਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਯਾ ਮਾੜੀ-ਮੋਟੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭੀ ਉੱਡ ਪੁੱਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਭੀ ਅਸ਼ਰਧਕ ਹੋ ਕੇ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦੇਵੀ 'ਸਤ ਸੰਗਤ' ਅਥਵਾ 'ਸਾਧ ਸੰਗਤ' ਦੇ ਲਾਹੇ ਤੋਂ ਭੀ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

4. ਅਖੌਤੀ 'ਸੰਗਤ' ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਪ੍ਰਮਾਰਥਿਕ ਆਵੇਸ਼ ਅਤਿ ਨੀਵਾਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ—

ਫੋਕੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ
 ਸੁਕੀ ਜੋਗ ਸਾਧਨਾਂ
 ਨਿਉਲੀ ਕਰਮ
 ਹਠ ਯੋਗ
 ਤਾਂਤ੍ਰਿਕ ਜੋਗ
 ਜੰਤ੍ਰ-ਮੰਤ੍ਰ
 ਜਾਦੂ
 ਕਿਸਮੇ
 ਭੂਤ-ਪ੍ਰੇਤ ਵਸੀਕਰਣ

- 1 They go and bathe at sacred shrines of pilgrimage, but their minds are still evil, and their bodies are thieves.
Some of their filth is washed off by these baths, but they only accumulate twice as much. 789
- 2 Your tongue is not imbued with the Love of the Lord; whatever you say is tasteless and insipid.
You indulge in slander of the Saints; becoming a beast, you shall never be noble. 1126
- 3 He loses his capital - how can he earn any profit? The evil-minded person has no spiritual wisdom at all. 1126
- 4 Those who argue and fight with in the company of the holy - those slanderers find no happiness at all. 1145
- 5 He came to buy musk, but instead, he has loaded dust and thistle grass. ||1||
He comes in search of profits, but he is entangled in the enticing illusion of Maya. 1203
- 6 Some depart after having earned a good profit, while others leave, having lost their investment altogether. 1238

- 3 As our life is materialistically orientated, we attend the satsang, the true company to fulfill some 'selfish' materialistic need. If our materialistic self interest is not fulfilled, then our superficial faith or what little trust too disappears. In this way we loose faith and even turn away from the sangat, the true company and (in so doing) we remain devoid and bereft of the benefits of the virtuous 'true company' or the 'sadh sangat', the company of the holy.
- 3 As our spiritual level is very low and externally orientated under the influence of the so called 'sangat', we get trapped in many kinds of low

—
 hollow rites and rituals
 dry, unproductive yogic practices
 yogic exercises to cleanse intestines
 hathaa yoga
 tantric yoga
 chants and spells
 charms
 miracles
 controlling spirits

ਬਲੀ ਦੇਣੀ
ਰਿੱਧੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ
ਭਵਿੱਖ ਬਾਣੀ
ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ

sacrificial offerings
miraculous- occult powers
prophecy making
pilgrimages

etc low or base disciplines / practices and we remain misled or devoid from the true-pure spiritual 'path'.

- 1 *The Yogis, celibates, penitents and Sannyasees make pilgrimages to all the sacred places.
The Jains with shaven heads, the silent ones, the beggars with matted hair - in the end, they all shall die.....
Those who know the Shaastras and the Vedas, astrology and the rules of grammar of many languages;
those who know Tantras and mantras and all medicines - even they shall die in the end.* 476
- 2 *Under the veil of truth, the dramas and bad deed done to deceive others, make the spiritually evolved persons ashamed of such hypocrisies. P10 BN P10 (215)*
- 3 *Someone worshipped stone and placed it on his head. Someone hung the phallus (lingam) from his neck.
Someone visualized God in the South and someone bowed his head towards the West.
Some fool worships the idols and someone goes to worship the dead.
The whole world is entangled in false rituals and has not known the secret of Lord-God.* 10.30. Sweyeh P 10 Akal Ustat
- 4 *He made the traditions of recitations, ascetic disciplines, continence, burnt offerings, rituals, worships, charity etc.
None has identified the formless Lord, because only the holy congregation, the sadhsangat explains about the Lord but none goes there to ask about Him.
People talk and hear about Him only on the basis of heresy (no one through or from experience)*

For as long as we do not get the

realisation
understanding
knowledge
faith
trust
(and the) strength of feeling

ਆਦਿ, ਨੀਵਿਆਂ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਫਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਸਚੇ-ਸੁਚੇ
ਆਤਮਿਕ 'ਮਾਰਗ' ਤੋਂ ਘੁਥੇ ਯਾ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ।

ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਤਪੀ ਸੰਨਿਆਸੀ ਬਹੁ ਤੀਰਥ ਭ੍ਰਮਨਾ ॥
ਲੁੰਜਿਤ ਮੁੰਜਿਤ ਮੋਨਿ ਜਟਾਧਰ ਅੰਤ ਤਉ ਮਰਨਾ ॥...
ਆਗਮ ਨਿਰਗਮ ਜੋਤਿਕ ਜਾਨਹਿ ਬਹੁ ਬਹੁ ਬਿਆਕਰਨਾ ॥
ਤੰਤ ਮੰਤ੍ਰ ਸਭ ਅਉਖਧ ਜਾਨਹਿ ਅੰਤਿ ਤਉ ਮਰਨਾ। (ਪੰਨਾ—476)
ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ ਕੀਏ ਕ੍ਰਕਾਜਾ ॥ ਪੁਭ ਲੋਗਨ ਕਹ ਆਵਤ ਲਾਜਾ ॥(ਬ.ਨ.ਪਾ.੧੦)
ਕਾਹੁ ਲੈ ਪਾਹਨ ਪੂਜ ਧਰਿਯੋ ਸਿਰ ਕਾਹੁ ਲੈ ਲਿੰਗ ਗਰੇ ਲਟਕਾਇਓ ॥
ਕਾਹੁ ਲਖਿਓ ਹਰਿ ਅਵਾਚੀ ਦਿਸਾ ਮਹਿ ਕਾਹੁ ਪਛਾਹ ਕੋ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਓ ॥
ਕੋਊ ਬੁਤਾਨ ਕੋ ਪੂਜਤ ਹੈ ਪਸੁ ਕੋਊ ਮ੍ਰਿਤਾਨ ਕੋ ਪੂਜਨ ਧਾਇਓ ॥
ਕੂਰ ਕ੍ਰਿਯਾ ਉਰਝਿਓ ਸਭ ਹੀ ਜਗੁ
ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੋ ਭੇਦ ਨ ਪਾਇਓ ॥ (ਸਵੈਯੋ ਪਾ. ੧੦)
ਜਪ ਤਪ ਸੰਜਮ ਹੋਮ ਜਗ ਕਰਮ ਧਰਮ ਕਰਿ ਦਾਨ ਕਰਾਏ ॥
ਨਿਰੰਕਾਰ ਨ ਪਛਾਣਿਆ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਦਸੈ ਨ ਦਸਾਏ ॥
ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਆਖਣੁ ਆਖਿ ਸੁਣਾਏ ॥ (ਵਾ. ਭਾ. ਗੁ. 39/14)
ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਾਨੂੰ 'ਸੰਗਤ' ਵਿਚ—

ਉਚੇਰੇ
ਚੰਗੇਰੇ
ਸੁਹਣੇਰੇ
ਸੁਖਦਾਈ
ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ
ਨਿਰਮਲ
ਚੌਵੀ
ਆਤਮਿਕ

‘ਜੀਵਨ ਸੇਧ’ ਦੀ ਬਾਬਤ

ਸੋਝੀ

ਸਮਝ

ਗਿਆਨ

ਨਿਸਚਾ

ਭਰੋਸਾ

ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ

ਨਾ ਆਵੇ ਤੇ ਲੋੜ ਨਾ ਭਾਸੇ—ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ‘ਜੀਵਨ ਰੋੜ੍ਹ’ ਨੂੰ ‘ਛੱਡਣ’ ਅਥਵਾ ਤਿਆਗਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਕੋਈ ਸੋਚ, ਉਦਮ ਅਤੇ ਘਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਇਹ ਉਚੀ-ਸੁਚੀ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਆਤਮਿਕ ‘ਜੀਵਨ ਸੇਧ’ ਦੀ

ਸੋਝੀ

ਗਿਆਨ

ਨਿਸਚਾ

ਸ਼ਬਦ-ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀ ਹੋਈ ‘ਜੀਉਂਦੀ-ਜਾਗਦੀ’ ‘ਆਤਮ ਛੋਹ’ ਵਾਲੀ ‘ਸਤ ਸੰਗਤ’ ਅਥਵਾ ‘ਸਾਧ ਸੰਗਤ’ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਉਪਜ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਗਿਲਾਨੀ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਯਾ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬੇਅੰਤ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ, ਕਰਮਾਂ ਅਤੇ ਕੁਸੰਗਤ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ‘ਸੰਗ੍ਰਹਿ’ ਅਤੇ ‘ਨਤੀਜਾ’ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮਾਨਸਿਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਭੀ ਬੇਅੰਤ ਸਮੇਂ ਤਕ ਲਗਾਤਾਰ ‘ਸਤ ਸੰਗਤ’ ਅਥਵਾ ‘ਸਾਧ ਸੰਗਤ’ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ‘ਸੰਗਤ’ ਅਤੇ ‘ਸੇਵਾ’ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਆਤਮਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਸ਼ੀਘਰ ਅਤੇ ਸੌਖੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

about the

lofty

virtuous

beautiful

comfort-giving

emancipating

pure

divine

spiritual

‘direction of life’ in the sangat, and we do not feel the need (for it)— until then we are not ready to let go or give up our previous ‘life-routine’ and we are unable to think, make an effort and labour for that (state).

The

awareness

knowledge

faith

in this lofty-pure emancipating spiritual ‘direction of life’ can only arise and get implanted or ingrained, in the ‘*sat sangat*’, the true company or ‘*sadh sangat*’, the company of the holy that is ‘alive-conscious’, (having the) ‘spiritual touch’ and beaded in the consciousness of the *shabad*.

Our grievance filled life or personality is the overall result of the accumulation over numerous births’ of thoughts, deeds and evil company. That is why to bring about a change too, there is a great need to be part of a continual *sat sangat*, the ‘true company’ or the *sadh sangat*, the company of the holy over a large extended period of time.

Through the ‘company’ and ‘service’ of blessed guru-orientated beloveds leading a spiritual life, this spiritual change can be hastened and made easy.

ਚਲਦਾ..

continued.../ Lekh 82 Part 5 in this series